

Νέες εκδόσεις του Sylvia Ioannou Foundation (φθινόπωρο 2016)

- ***Corsairs and Pirates in the Eastern Mediterranean, Fifteenth-Nineteenth Centuries. Select Papers from the 2nd SIF International Conference***, edited by David J. Starkey, Gelina Harlaftis and Dimitris Dimitropoulos, Athens 2016

[Ο τόμος (174 σελ.) περιλαμβάνει Εισαγωγή από την Τζελίνα Χαρλαύτη, κείμενα ανακοινώσεων από τους Joan Abela, Απόστολο Δελή, Δημήτρη Δημητρόπουλο, Colin Heywood, Γιώργο Κουτσακιώτη, Σοφία Λαΐου, Amedeo Policante, Μαρίνο Σαρηγιάννη, Νικόλαο Χρυσίδα, Joshua M. White, Επίλογο του David J. Starkey και σύντομα βιογραφικά σημειώματα των συγγραφέων.]

Στις 17 με 19 Οκτωβρίου 2014 διεξήχθη στο Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης το 2ο Διεθνές Επιστημονικό Συνέδριο του Sylvia Ioannou Foundation, με τίτλο «Κουρσάροι και Πειρατές στην Ανατολική Μεσόγειο, 15ος-19ος αιώνας». Πάνω από είκοσι καταξιωμένοι επιστήμονες και ανερχόμενοι νέοι μελετητές, από πανεπιστημιακά και ερευνητικά ιδρύματα έξι χωρών, αξιοποίησαν αρχαιακές πηγές (όπως τα νομικά αποθετήρια της Μάλτας), από όπου αναδύθηκαν ακόμη και προσωπικές μαρτυρίες δραστών και θυμάτων πειρατείας. Μέσα από το σύνολο των παρουσιάσεων και των συζητήσεων, που ενθουσίασαν κοινό και ειδικούς, δόθηκε ανάγλυφο το στίγμα του κούρσου και της πειρατείας στο ιστορικό, πολιτικό, οικονομικό, νομοκανονικό και πολιτισμικό γίνεσθαι της Ανατολικής Μεσογείου (και όχι μόνο), από τον 15ο αιώνα και έπειτα.

Δύο χρόνια μετά, η επιτυχής διεξαγωγή του συνεδρίου επιστέφεται από μια νέα έκδοση του Sylvia Ioannou Foundation. Ο τόμος *Corsairs and Pirates in the Eastern Mediterranean, Fifteenth-Nineteenth Centuries* παρουσιάζει δέκα επιλεγμένες ανακοινώσεις από το ομότιτλο συνέδριο, οργανωμένες σε τρεις βασικές ενότητες (Τόποι, κλίμακα και πρακτικές εμπορικών καταδρομών – Πειρατεία και κούρσος, κράτος και νόμος – Απεικόνιση πειρατών και κουρσάρων). Ο συνδυασμός μάθησης και ευχαρίστησης που προσφέρουν τα εξαιρετικά κείμενα των ανακοινώσεων ενδυναμώνεται από την κατατοπιστικότητα εισαγωγή της Τζελίνας Χαρλαύτη, Καθηγήτριας Ιστορίας στο Ιόνιο Πανεπιστήμιο, και τον απολαυστικό επίλογο του David J. Starkey, Καθηγητή Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο του Hull.

Ο τόμος *Corsairs and Pirates in the Eastern Mediterranean, Fifteenth-Nineteenth Centuries*, σε επιστημονική επιμέλεια Τζελίνας Χαρλαύτη, Δημήτρη Δημητρόπουλου και David J. Starkey, θα συναρπάσει όσους τον διαβάσουν, καθώς ρίχνει φως σε γεγονότα, πρόσωπα και καταστάσεις που αφενός κατόρθωσαν να περάσουν στη σφαίρα του θρύλου και της δημιουργικής φαντασίας και αφετέρου επηρέασαν πτυχές της ζωής και της κουλτούρας του χθες και του σήμερα. Όπως αποδεικνύουν οι ανακοινώσεις του δεύτερου συνεδρίου του Sylvia Ioannou Foundation που περιέχονται σε αυτή την έκδοση, όσοι από εμάς επιμένουν να θεωρούν πως οι κάθε λογής κουρσάροι και πειρατές είναι κατά βάσιν ανένταχτες μποέμ φιγούρες μιας ρομαντικής ονειροπόλησης που δεν αγγίζει τη δική μας πραγματικότητα, μάλλον θα πρέπει να αναθεωρήσουν.

[Η παρουσίαση του Συνεδρίου από την ηλεκτρονική έκδοση της *Καθημερινής* στις 24.08.2014:

<http://www.kathimerini.gr/780583/article/politismos/eikastika/resalto-se-ellhnika-nera>

To Site του Συνεδρίου: <http://www.sylviaioannoufoundation.org/el/συνέδρια/2ο-διεθνές-συνέδριο/ανακοινώσεις.html>]

- **Cyprus and the Levant: Rare Books from the Sylvia Ioannou Foundation**, compiled by Leonora Navari, 3 volumes, Athens 2016

Cyprus and the Levant: Rare Books from the Sylvia Ioannou Foundation: Ένας πολυτελής, καλαίσθητος κατάλογος σε τρεις τόμους, όπου παρουσιάζονται 782 από τις σημαντικότερες σπάνιες εκδόσεις και χειρόγραφα της συλλογής του Sylvia Ioannou Foundation. Μιας συλλογής που ξεκίνησε με εφιαλτήριο την προσωπική συλλογή της Σύλβιας Ιωάννου και πλέον αποτελεί μία από τις σπουδαιότερες παγκοσμίως με θεματικό άξονα την Κύπρο.

Όπως επισημαίνει στην Εισαγωγή της η συμπιλήτρια του καταλόγου Leonora Navari, δύο υπήρξαν οι βασικοί παράγοντες που οδήγησαν την κ. Ιωάννου στην –αρχικά ερασιτεχνική και κατόπιν μεθοδική– συγκέντρωση του εν λόγω έντυπου και χειρόγραφου υλικού, επί τουλάχιστον 40 χρόνια: Αφενός, η νοσταλγία για την πατρίδα της, αφού αναγκάστηκε να εγκαταλείψει το σπίτι της λόγω της Τουρκικής Εισβολής το 1974. Αφετέρου, το κενό που δημιούργησε η απώλεια της λαμπρής συλλογής του Δημητρίου Μαραγκού με βιβλία περί Κύπρου στην Αμμόχωστο, επίσης κατά την Εισβολή. Απ’ ό,τι φαίνεται στις σελίδες του καταλόγου, τόσο η ίδια η κ. Ιωάννου όσο και το Ίδρυμα που δημιούργησε κατόρθωσαν να καλύψουν και να ξεπεράσουν αυτό το δυσαναπλήρωτο κενό.

Πολύ σωστά επιλέχθηκε ο τίτλος *Cyprus and the Levant* για τον κατάλογο αυτό, μιας και το κεντρικό θέμα της συλλογής Ιωάννου είναι μεν η Κύπρος, αλλά τόσο η εν λόγω έκδοση όσο και η ίδια η συλλογή αποτελούν ένα εντυπωσιακό πανόραμα ιστορίας και πολιτισμού για τον ευρύτερο χώρο της Ανατολικής Μεσογείου. Περιηγητικά κείμενα από τον 15ο έως τον 20ό αιώνα, ιστοριογραφικά έργα και πολεμικά χρονικά, περιγραφές διοικητικών καταστάσεων, πολιτικών ισορροπιών και διπλωματικών σχέσεων, σπάνια νησολόγια, γεωγραφικές πραγματείες, άτλαντες, αφηγήσεις και βοηθήματα προσκυνητών για τα ταξίδια τους προς τους Αγίους Τόπους, ακόμη και απόπειρες προσδιορισμού της Κύπρου στη μυθολογία και τη λογοτεχνία, αποκαλύπτουν έναν αληθινό θησαυρό πληροφοριών για ερευνητές, ιστορικούς, φιλόλογους και άλλους επιστήμονες, αλλά και “απλούς” ενδιαφερόμενους για την ιστορική και πάντοτε επίκαιρη περιοχή του Λεβάντε.

Αξίζει να αναφερθεί ότι ο 3ος τόμος του καταλόγου, που περιέχει βιβλιογραφία και πολλαπλά ευρετήρια για τη διευκόλυνση του αναγνώστη, συντελεί σε μια επιπλέον ευχάριστη έκπληξη, από τις πολλές που επιφυλάσσει η έκδοση: το “Index of Provenances”. Το συγκεκριμένο ευρετήριο διευκολύνει στην ανίχνευση αναφορών που σχετίζονται με την προέλευση των σπάνιων έργων που παρουσιάζονται στον κατάλογο. Με απλά λόγια, στις διαφωτιστικές πληροφορίες που δίδονται για κάθε βιβλίο έχουν περιληφθεί και οι υπάρχουσες ενδείξεις για όποιον (ή όποιους) το είχαν στην κατοχή τους προτού φτάσει να φιλοξενηθεί στη συλλογή Ιωάννου. Η “κτητορική” πορεία ενός έντυπου ή χειρόγραφου έργου μπορεί να συμβάλει σημαντικά στις γνώσεις μας για θέματα που σχετίζονται με τον ιδιοκτήτη ή και τον συγγραφέα του, τους κύκλους των λογίων που το προτίμησαν, καθώς και την κίνηση των ιδεών σε περιόδους που εκτυλίχθηκαν προτού η έλευση της σύγχρονης τεχνολογίας μεταβάλει ριζικά σχεδόν κάθε πτυχή της παραγωγής και της κυκλοφορίας του βιβλίου.

Τόσο ο εξαιρετικός πλούτος πληροφοριών όσο και η εντυπωσιακή εικονογράφηση του *Cyprus and the Levant* εγγυώνται μίαν απολαυστική εμπειρία σε όσους περιηγηθούν τις σελίδες του.

- **Cyprus: The Book of Maps. Annotated Catalogue of the Printed Maps of Cyprus**, compiled by Ashley Baynton-Williams, **Volume 1**, Athens 2016

Σταθερά και δημιουργικά προσηλωμένο στη διαφύλαξη και διάδοση της ιστορικής και πολιτισμικής κληρονομιάς της Κύπρου, το Sylvia Ioannou Foundation προχώρησε στην κατάρτιση και έκδοση ενός νέου σχολιασμένου καταλόγου των έντυπων χαρτών της Νήσου σε εύρος τετρακοσίων χρόνων: από τον πρώτο έντυπο χάρτη της Κύπρου από τον Bartolomeo da li Sonetti [περ. 1485], μέχρι και τον χαρτογραφικό καρπό της πρώτης πλήρους τριγωνομετρικής μελέτης του νησιού από τον Horatio Herbert Kitchener και το επιτελείο του (1885). Καθώς το υλικό που σχεδιάστηκε να παρουσιάσει το *Cyprus: The Book of Maps* είναι και εκτενές και περίπλοκο, κρίθηκε σκόπιμη η διαίρεσή του σε τρεις τόμους. Ο πρώτος τόμος (φθινόπωρο 2016) είναι αφιερωμένος στον 15ο και τον 16ο αιώνα, ενώ ήδη ετοιμάζονται ο δεύτερος (17ος αι.) και ο τρίτος (18ος αι.) τόμος.

Η ιδέα να καταγραφούν οι έντυποι χάρτες της Κύπρου δεν είναι όσο απλή ακούγεται, όπως επισημαίνει στην εισαγωγή του ο συμπιλητής του καταλόγου Ashley Baynton Williams. Η Κύπρος εμφανίζεται σε αρκετές κατηγορίες γεωγραφικών και ναυτικών χαρτών, όπως, για παράδειγμα, σε χάρτες που αποτυπώνουν τα παράλια της Ανατολικής Μεσογείου και σε χάρτες της “Καραμανίας” (της νότιας ακτής της Μικράς Ασίας). Η επιλογή των λημμάτων του *Cyprus: The Book of Maps* έγινε με πρωταρχικό κριτήριο τον “πρωταγωνιστικό” ρόλο της Κύπρου στον εκάστοτε χάρτη.

Οι επιμέρους περιγραφές και τα σχόλια που συνοδεύουν κάθε χάρτη που καταλογογραφείται αποτελούν συνδυασμό τεχνικών, εκδοτικών, βιογραφικών, ιστορικών και βιβλιογραφικών πληροφοριών, αλλά και συσχετισμών με συγγενείς χάρτες. Ο χρήστης του καταλόγου μπορεί να δει την εικόνα και τα χαρακτηριστικά του χάρτη, να πληροφορηθεί την εμφάνιση ή/και επανεμφάνισή του σε ποικίλες εκδόσεις (με ή χωρίς τροποποιήσεις, οι οποίες επισημαίνονται) και τους φορείς που σήμερα φιλοξενούν αντίτυπά του, όπως και στοιχεία για το πλαίσιο και τους συντελεστές της παραγωγής του. Καθώς πολλοί χάρτες κυκλοφορούσαν τυπωμένοι ή ένθετοι σε βιβλία, δυστυχώς συχνά αφαιρούνταν κατόπιν από τους τόμους που τους περιείχαν, για να πωληθούν χωριστά. Χάρη στις λεπτομερείς συγκριτικές περιγραφές που προσφέρει ο κατάλογος για κάθε τυπωμένο φύλλο που έφερε χάρτη της Κύπρου, διευκολύνεται η ταύτιση των εκδόσεων από όπου αποκόπηκαν χάρτες του νησιού που σώζονται πλέον μεμονωμένοι σε συλλογές φορέων ή ιδιωτών.

Μια σημαντική παράμετρος, που επισημαίνεται από την επιμελήτρια του καταλόγου και διευθύντρια του Sylvia Ioannou Foundation Άρτεμη Σκούταρη, είναι η πολυδιάστατη φύση και λειτουργία των χαρτών, οι οποίοι αξιοποιούν και αντανακλούν εμπειρικές και επιστημονικές γνώσεις, αλλά και τεχνικές και καλλιτεχνικές δεξιότητες ή αδυναμίες. Οι χάρτες απηχούν (ή και επηρεάζουν) πρακτικές ανάγκες και θεωρητικούς στοχασμούς, ιστορικές και κοινωνικές συνθήκες, πολιτικές και εθνικές φιλοδοξίες, φιλοσοφικά και θεολογικά δόγματα, προκαταλήψεις και παρανοήσεις, ελπίδες και φόβους. Επομένως, το *Cyprus: The Book of Maps* μπορεί να αποβεί χρήσιμο σε μια ευρεία γκάμα επιστημόνων και ερευνητών, πέρα από τους συλλέκτες και τους ειδικούς μελετητές χαρτών. Η δυναμική αυτή ενισχύεται από τη συμπερίληψη, στην αρχή του καταλόγου, ενός εκτενούς σημειώματος στο οποίο ο διαπρεπής ιστορικός Πασχάλης Μ. Κιτρομηλίδης συμπυκνώνει τη μακρά ιστορία της Κύπρου.